

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta

Obor řízení

Uchazeč

Pracoviště uchazeče, instituce

Habilitační práce

Oponent

Pracoviště oponenta, instituce

Ekonomicko-správní

Podniková ekonomika a management

Ing. Ondřej Částek, Ph.D.

Katedra podnikového hospodářství

Ekonomicko-správní fakulta

Masarykova univerzita

Koncentrace vlastnictví a výkonnost podniku: Meta-analýza s přihlédnutím ke kulturním odlišnostem

Prof. Ing. Milan Malý, CSc.

Katedra managementu, Vysoká škola ekonomická v Praze

Autorem zvolené téma pro jeho habilitační práci spadá do problematiky správy společností, což je pro naši ekonomiku stále málo probádaná oblast bez potřebné tradice, která byla násilně přerývána v podstatě dvěma totalitními režimy. Proto je nutno uvítat každou snahu o vědecké zkoumání různých aspektů problematiky správy společností. Problematika vztahu mezi koncentrací vlastnictví jako nezávisle a výkonnosti podniku jako závisle proměnnou je jedním z témat, která jsou mezi vědeckou komunitou diskutována již relativně dlouhé období, prakticky od vzniku problematiky vztahu vlastníků (šířeji zainteresované osoby) versus manažer, resp. principál vs. agent. I přes relativně dlouhé období zkoumání kauzálních závislostí tohoto vztahu však, jak autor zdůrazňuje, není v této problematice dosaženo jednoznačných závěrů, naopak výsledky různých odborníků se někdy diametrálně odlišují. Tím je ještě více zvýrazněna závažnost vybraného tématu a je zde nutno ocenit odvahu autora přispět k jeho řešení.

Předložená práce je logicky členěna na teoretický úvod, objasňující hlavní teorie související s oddělením vlastnictví od řízení včetně teorie firmy, dále je vymezena problematika správy společnosti včetně její definice, modely jejího fungování, následuje vymezení, definice a operacionalizace kulturních aspektů ve vztahu ke správě společností. Významná je pro koncepci celé práce kapitola 4 Vlastnická struktura jako mechanismus správy společnosti. V této kapitole jsou podrobně analyzovány typy vlastníka od tzv. individuálního vlastníka až po zaměstnanecké vlastnictví. Je v něm rovněž rozebíráno rodinné vlastnictví a rodinné podnikání, které podle mého názoru hraje v řadě zemí stále velmi významnou roli, jako je Itálie, Německo, Francie, ale nakonec i Spojené státy. Co by však v této souvislosti nemělo být nezminěno, je klíčová úloha rodinného vlastnictví v programu Chaebols v Korejské republice, která položila základ úspěšného rozvoje celé ekonomiky tohoto státu v sedmdesátých letech minulého století a stojí za jejím rozvojem dodnes.

Po těchto víceméně teoreticko-metodických aspektech následuje jádro práce, kterým je vlastnická struktura jako mechanismus správy společnosti a její vliv na výkonnost podniku. Autor si pro řešení problematiky zvolil metodu tzv. meta-analýzy, která v podstatě analyzuje

výsledky již provedených primárních výzkumů na dané téma. Volbu této metody nutno hodnotit jako velmi vhodnou zvažíme-li, že zde existuje rozpor mezi habilitačním řízením založeném na hodnocení především individuální práce jednotlivce a potřebou týmového řešení složitých ekonomických souvislostí. Primární výzkum vedoucí k reprezentativnímu statistickému vzorku zde není v silách jednotlivce. Pozitivně je nutno hodnotit podrobný rozbor bohatých literárních pramenů (438 položek), který v podstatě pokrývá hlavní myšlenkové proudy, které se v dané problematice vyskytly. Přes tuto bohatost si však musím postesknout, že mi zde chybí mí oblíbení autoři, ze kterých jsme významně čerpali při zavádění předmětu Správa společnosti do výuky na VŠE v Praze. Jde o autory Ch. Mallin a B. Tricker. Třetí stěžejní dílo od autorů A. R. Monks a N. Minow již v literatuře uvedeno je.

Vědecký význam předložené publikace vidím především v provedené meta-analýze, ve které autor zpracoval 272 studií. Jde o enormní úsilí, neboť z těchto studií autor extrahoval aspekty, které byly následně analyzovány. Uvědomíme-li si, že z každé studie byly extrahovány 2 – 4 aspekty, v extrémním případě 20 či 40 aspektů, jde o dílo úctyhodného rozsahu, se kterým jsem se v takové šíři ještě nesetkal, i když nakonec autor čerpal pouze ze 157 studií, obsahujících 514 aspektů.

Autor formuluje 23 hypotéz, což je na tento rozsah problému velmi vysoké číslo. Vzhledem k rozsahu zkoumaného vzorku je snad opodstatněné.

K formulaci některých hypotéz mám však určité připomínky. Například u hypotéz H17 až H21 si nejsem zcela jist, zda jsou formulovány logicky. Například hypotéza H17 praví, že: „Úroveň vymahatelnosti právních institucí bude negativně ovlivňovat...“. Podle mého názoru je nutno buďto doplnit:

„nižší (resp. vyšší) úroveň vymahatelnosti právních institucí bude negativně ovlivňovat...“,
anebo vynechat slovo negativně:

„úroveň vymahatelnosti právních institucí bude ovlivňovat...“.

Obdobná připomínka platí i pro H18 – H21, přičemž H20 je zkomolená, paradoxně takto je logičtější, pomineme-li dvojí použití stejného slova, ve smyslu mých připomínek.

Formulace některých hypotéz působí někdy až příliš nepřirozeně. Např. H4: „souvislost mezi koncentrací vlastnictví a výkonností podniku může být moderována operacionalizací výkonnosti podniku“ se dá vyjádřit srozumitelněji jako „souvislost mezi koncentrací vlastnictví a výkonností podniku může být ovlivněna použitím rozdílných ukazatelů výkonnosti podniku“.

Za základ celé analytické práce je možno považovat model, uvedený na straně 112, který autor dále odhaduje. Velmi klíčovou je v práci tab. č. 3 Seznam a operacionalizace proměnných, která shrnuje proměnné, zahrnuté do modelu.

V kapitole 6 autor pracuje s 514 efekty, které mají vztah v nějaké míře koncentrace vlastnictví. Provádí jejich deskriptivní statistiku, základní meta-analýzu a analýzu moderátorů. Je možno konstatovat, že použité statistické výpočty jsou adekvátní k danému cíli předložené práce a dosažené výsledky signifikantní pro následnou verifikaci jednotlivých hypotéz.

V kapitole 7 Diskuze, kde jsou uvedeny výsledky testování jednotlivých hypotéz, by bylo užitečné explicitně uvést platnost H1, i když z uvedeného textu je to zřejmé.

V závěru autor shrnuje dosažené výsledky a předkládá doporučení, z nichž je asi nejvýznamnější to, které sice bylo předvídatelné, ale zde bylo potvrzeno empirickými výsledky. Jde o poznatek, že vymahatelnost práva a kvalita právního rámce dokážou koncentrované vlastnictví substituovat. A jestliže, jak autor říká, rozptýlené vlastnictví přináší výhody, umožní zkvalitnění institucionálního prostředí jako politický úkol těchto výhod využít.

Jak již vyplynulo z předcházejícího textu, práci považuji za velice přínosnou a jak z hlediska vědeckého, tak pedagogického ji hodnotím velice kladně. Z drobnějších připomínek bych uvedl pouze doporučení používat v překladech anglických termínů vhodnější české ekvivalenty, ne doslovný, často významově nevhodný překlad. Např. termín „non-executive director“ nepřekládat jako nevýkonný, ale vhodněji externí člen rady ředitelů, „power distance“ ne vzdálenost, ale rozpětí moci.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

Protože celá práce je koncipována jako z nacionálního hlediska neutrální, nabízí se jako velice zajímavá otázka, jak by se dosažené výsledky daly konfrontovat se zcela unikátní situací, která vznikla v bývalých socialistických zemích a hlavně v Československu v souvislosti s úkolem přechodu ze státního vlastnictví na vlastnictví soukromé, především využitím tzv. kuponové privatizace. Mám na mysli především úlohu neoficiální, tzv. třetí vlny kuponové privatizace, která vznikla právě za účelem vyšší koncentrace vlastnictví a hledání tzv. strategických partnerů, kteří se nevyprofilovali z první ani druhé vlny kuponové privatizace.

Závěr

Habilitační práce Ing. Ondřeje Částka, Ph.D., „Koncentrace vlastnictví a výkonnost podniku: Meta-analýza s přihlédnutím ke kulturním odlišnostem“ splňuje požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Podniková ekonomika a management.

V Praze dne 9. ledna 2019

.....
podpis